

К. С. Разгонова

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент

О. М. Мосейчук

Типологія англомовних жартів

Питання всебічного дослідження гумористичного спілкування, а також гумористичних текстів, а саме – жартів, які породжуються в цій комунікації, набувають сьогодні особливої актуальності.

Об'єктом дослідження є англомовний жарт. **Предметом** вивчення виступають лінгвокультурні характеристики англомовного жарту.

Метою дослідження є встановити лінгвокультурні особливості англомовного жарту.

Словник визначає гумор не тільки як душевний стан, а також як розважальну якість і здатність розуміти і насолоджуватися тим, що смішно і змушує людей сміятися.

Гумор (лат. humor – волога, примха, веселий настрій) – психологічна реакція на недосконалість або суперечливість певного явища, в емоційно-осмисленій оцінці якого поєднуються серйозне і смішне із перевагою у смішному позитивного [1].

Феномен гумору ототожнюють із феноменом комічне (грец. komikos – веселий, смішний) – веселим осміюванням алогічних явищ, догматизованих процесів, вад характеру. Комічними можуть здаватися необґрунтовані домагання людини, спроби визнати потворне прекрасним, гріховне – святим, жалюгідне – величним, аморальне – чеснотним тощо. Об'єктом для сміху в його різних проявах є людські помилки, пережитки, забобони тощо [1].

Засобом реалізації гумору є жарт. Самохіна В. О. розглядає жарт як гумористичний текст малої форми, який здатний регулювати гумористичну комунікативну діяльність людей. Жарт як одиниця гумористичної жартівливої комунікації з несподіваною комічною кінцівкою характеризується розрядженням напруги від очікування й виявляється в сміховій реакції.

Базовими рисами жарту є ігровий елемент комічного, обмануте очікування і принцип інконгруентності (невідповідності), які мають скрізний характер і реалізуються на всіх рівнях. Як знакова комунікативна система жарт саморегулюється, історично розвивається і має соціальні ознаки. Гіперболізована, умовна реальність створюється в жарті на короткий час і валідна у відповідному культурному просторі. Комізм у жарті забезпечується на двох рівнях: лінгвоситуативному й лінгвальному.

Жарт є засобом мовленнєвого впливу на комунікативну поведінку учасників спілкування. Основна мета жарту – розсмішити адресата. Однак, нерідко жарт стає знаряддям образи, глузування, знущання [2: 119-128; 3: 23-27].

Жарт складається з вступу та кульмінації. Вступ включає в себе весь жарт, за виключенням останнього речення, і формує у слухача певне припущення про те, як тлумачити ситуацію. Кульмінація раптово зміщує сенс жарту в несподіваній і грайливій формі, створюючи тим самим сприйняття несумісності, щоб є необхідним для повноцінної реалізації гумору [4: 11-12].

Нами запропоновано класифікувати жарти окремо за шкалою агресивність-неагресивність, за комунікативно-прагматичною спрямованістю та за формальною структурою комунікативного типу речення.

За критерієм агресивність-неагресивність жарти можна поділити на іронічні (*If con is the opposite of pro, is Congress the opposite of progress?*) та сатиричні (*Does killing Time damage eternity?*).

За комунікативно-прагматичною спрямованістю жарт може відображати одразу велику кількість комунікативних дій: натяк, вихваляння, обіцянка, вибачення, глузування, знущання, порада, захист, привітання, заклик, комплімент, образа, соціальна орієнтація, лестощі, тематична переорієнтація тощо.

За формальною структурою комунікативного типу речення: ствердження (*Before you criticize someone, you should walk a mile in their shoes. That way, when you criticize them, you're a mile away and you have their shoes*), запитання (*Why do they call it "tourist season" if we can't shoot them?*), заперечення, запитання-заперечення, їх повна та еліптична форми.

За обсягом та складністю – від слова-речення до тексту, або сукупності текстів, тобто інтертекстуальні жарти: *"Never ever argue with idiots because they will drag you to their level and beat you with experience"*.

За стилістичною характеристикою жарти можуть бути високого стилю, нейтрально-нормативні, знижені-субстандартні, непристойні та заборонені.

За жанровими характеристика жарти можна поділити на шалапутство, етикетний жарт, розіграш, анекдот.

Згідно аналізу Л. Шіфмана [5] тематику гумору можна розділити на дві категорії – глобально орієнтовані (поширені у всьому світі) та локально орієнтовані (характерні для певної місцевості).

Глобально орієнтовані жарти висміюють характерні ознаки або соціальні категорії, які є загальними для суспільства у всьому світі. Жарти про секс, стать і вік відносяться до такої групи. Тематика локально орієнтованих жартів в значно більшій мірі висміює явища та ознаки, притаманні певній місцевості чи культурі. Таким чином, жарти про мову, історію та національну приналежність в основному ґрунтуються на універсальних культурних категоріях, стереотипах та певних знаннях, якими володіють конкретні групи населення [5: 189].

Контент-аналіз 400 гумористичних текстів з восьми різних сайтів показав, що найбільш поширеними темами жартів є секс (n = 114), стать (n = 93) і тварини (n = 59). "Капіталістичний гумор", який фокусується на певному продукті або компанії, займає четверте місце (n = 49). Жарти про засоби масової інформації – п'яте (n = 45) [5: 187]. Також популярними є жарти про дітей та підлітків, політику, комп'ютери та техніку, спорт, характерні особливості та національну приналежність, транспорт тощо.

Отже, гумор є психологічною реакцією, що викликана недосконалістю чи суперечливістю певного явища, емоційно-психологічна оцінка якого поєднує у собі і серйозне, і смішне. Гумор є засобом вираження своєї приналежності до певної соціальної групи, тобто гумор виконує функцію соціалізації.

Жарт є засобом реалізації гумору, засобом мовленнєвого впливу на комунікативну поведінку адресата. Доцільним є класифікувати жарти за комунікативно-прагматичною

спрямованістю (натяк, вихваляння, обіцянка, вибачення, глузування, знуцання, порада, захист, привітання, заклик, комплімент, образа, соціальна орієнтація, лестощі, тематична переорієнтація тощо), критерієм агресивність-неагресивність (іронічні та сатиричні), жанровою характеристикою (шалапутство, етикетний жарт, розіграш, анекдот), формальною структурою комунікативного типу речення (ствердження, запитання (усі види), заперечення, запитання-заперечення) тощо.

Серед найбільш поширених тем жартів виокремлюють секс, стать, тварини, "капіталістичний гумор" (тобто такий, який фокусується на певному продукті або компанії) та засоби масової інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Сайтарли І. Л. Культура міжособистісних стосунків – [Електронний ресурс] / І. Л. Сайтарли – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/19570411/kulturologiya/gumor_skladova_kultur_i_spilkuvannyu.
2. Самохіна В. О. Жарт: когніція, комунікація, текст / В. О. Самохіна // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2012. – № 972. – С.119-128.
3. Самохіна В. О. Функціонально-комунікативний простір англомовного жарту / В. О. Самохіна // Вісник Житомирського держ. ун-ту імені Івана Франка. – 2011. – Вип. 56. – С.23-27.
4. Rod A. Martin The psychology of humor. An integrative approach / Rod A. Martin. – Academic Press, 2007. – 446 p.
5. Shifman L. Humor in the Age of Digital Reproduction: Continuity and Change in Internet-Based Comic Texts / L. Shifman. – International Journal of Communication. – № 1, 2007. – P. 187-209.